

Fact sheet architectuur

Samenvatting

Het Nederlands Fotomuseum is dé plek van en voor de Nederlandse fotografie van toen en nu. In het museum verzamelen, conserveren, tonen en onderzoeken we fotografie uit Nederland. Dat doen we met een heldere missie: waken over en versterken van het nationale fotografisch erfgoed en dit toegankelijk maken voor ons publiek in al zijn verscheidenheid.

Op 7 februari 2026 opent het museum in een onlangs gerenoveerd rijksmonument in het hart van het Rotterdamse havengebied. Het gebouw biedt straks een modern onderkomen aan de nationale Collectie van ruim 6,5 miljoen fotografische afbeeldingen – een van de grootste museumcollecties van fotografie ter wereld.

De verhuizing naar het rijksmonument pakhuis Santos, een van de best geconserveerde pakhuizen in Nederland, werd mede mogelijk gemaakt door een schenking van Stichting Droom en Daad. Hierdoor is het Nederlands Fotomuseum in staat om zijn Collectie van wereldklasse toegankelijker dan ooit te maken en een dynamisch platform voor de Nederlandse fotografie te bieden. Dit monumentale gebouw van negen verdiepingen biedt straks plaats aan tijdelijke tentoonstellingen, een fotoboekwinkel en -bibliotheek, educatieve en publieke ruimtes, een café, een donkere kamer en een restaurant met panoramisch uitzicht over de Rotterdamse skyline.

Locatie

Het monumentale pakhuis Santos, het nieuwe onderkomen voor het Nederlands Fotomuseum, ligt centraal aan de Rotterdamse Rijnhaven, langs de zuidoever van de Maas, en is een van de best bewaarde pakhuizen in Nederland. Het gebouw ligt op de grens van de vernieuwde buurt Katendrecht en de multiculturele Afrikaanderwijk. Het gebied rondom het museum ondergaat momenteel grootschalige stadsvernieuwing en gebiedsontwikkeling, met een nieuw stadspark ontworpen door architectenbureau Michael Van Valkenburgh Associates Inc uit New York, en een transformatie van het havenbekken in de Rijnhaven.

Geschiedenis

Het Santos-gebouw is een voormalig koffiepakhuis gebouwd tussen 1901 en 1902 door de Rotterdamse architecten J.P. Stok Wzn en J.J. Kanters. Eerst diende het als pakhuis voor koffie uit de Braziliaanse havenstad Santos, later werd het gebruikt voor diverse goederen en uiteindelijk stond het vele jaren leeg. Met zijn rijk versierde noord- en zuidgevel en traditionele beaux-arts-compositie is pakhuis Santos een van de mooiste voorbeelden van pakhuisarchitectuur uit de vroegtwintigste eeuw. Het pakhuis staat geregistreerd als rijksmonument sinds 2000.

In 2021 begon het Duitse designwarenhuis stilwerk met de transformatie van het historische gebouw om daar hun eerste Nederlandse winkel te openen. De renovatie en uitbreiding van het originele gebouw werd ontworpen door het architectenteam RENNER HAINKE WIRTH ZIRN ARCHITEKTEN uit Hamburg en WDJARCHITECTEN uit Rotterdam, en uitgevoerd door Burgy Bouwbedrijf uit Leiden. Het gebouw werd in 2023 gekocht door het Nederlands Fotomuseum.

Tijdslijn 2021

Begin van de restauratie en uitbreiding van pakhuis Santos, naar ontwerp van het architectenteam RENNER HAINKE WIRTH ZIRN ARCHITEKTEN uit Hamburg en WDJARCHITECTEN uit Rotterdam, uitgevoerd door Burgy Bouwbedrijf uit Leiden, voor het Duitse designwarenhuis stilwerk

Zomer 2023 Aankoop pakhuis Santos door het Nederlands Fotomuseum

Voorjaar 2024 Afronding renovatiewerkzaamheden casco

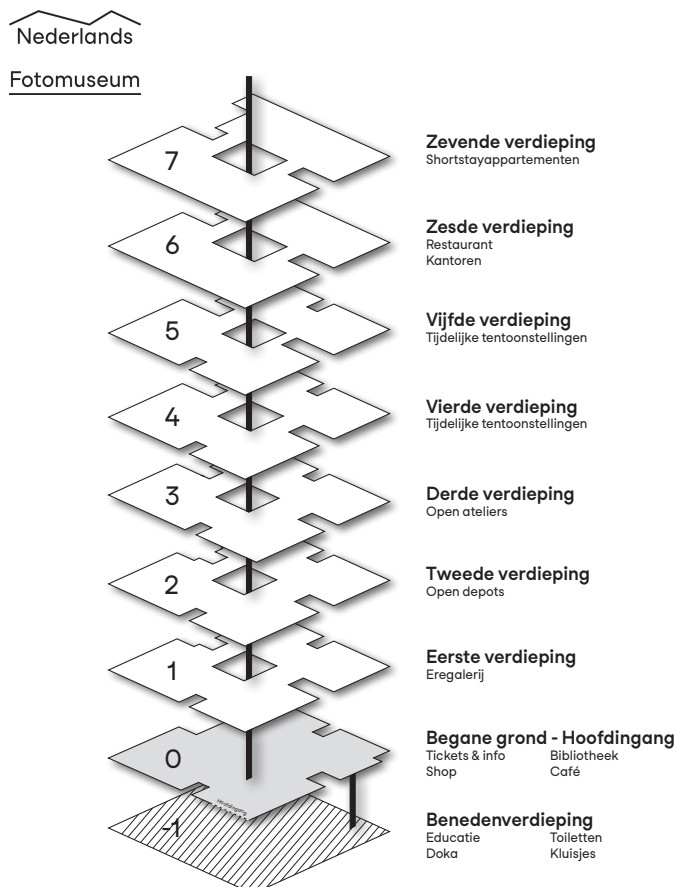
Zomer 2024 Begin van de herbestemming van pakhuis Santos tot het Nederlands Fotomuseum

Oktober-november 2025 Collectieverhuizing van Las Palmas naar pakhuis Santos

7 februari 2026 Opening Nederlands Fotomuseum voor het publiek

Projectspecificaties

Totaal bouwoppervlak	9030 m ²
Totaal museumoppervlak	8340 m ²
Openbare ruimte	5104 m ²
Tentoonstellingsruimte	3390 m ²
Hoogte gebouw	34,9 meter
Aantal verdiepingen	9 (8 verdiepingen voor het Nederlands Fotomuseum, 1 verdieping voor shortstayappartementen)

Ontwerpteam

Oorspronkelijke architecten	J.P. Stok Wzn and J.J. Kanters (1901-1902)
Architectuur	Architectenteam RENNER HAINKE WIRTH ZIRN ARCHITEKTEN en WDJARCHITEKTEN
Interieur	WDJARCHITEKTEN, Rotterdam (publieke ruimtes begane grond & benedenverdieping)
Tentoonstellingsruimtes	Bureau Caspar Conijn, Amsterdam (open depots) LMNOP, Utrecht (Eregalerij van de Nederlandse Fotografie)
Bewegwijzering & huisstijl	LMNOP, Utrecht
Projectmanagement	STEAD Advisory, Den Haag (museum)
Constructie	Pieters, Delft
Installaties (MEP)	Techniplan, Rotterdam (casco) Boviam, Maasdijk (museum)
Bouwfysica & brandveiligheid	Peutz, Mook (casco, ontwerp)
Brandveiligheid	FSE, Maarheeze (uitvoering)

Bouw

Bouwkundig aannemers	Burgy Bouwbedrijf, Leiden (casco) Metz Nederland, Schiedam en Muddebouw, Krimpen aan de Lek (museum) Nijssen, Leiden (depots)
Interieurbouw	Van Keulen, Nijverdal
W-installaties	Massier, Den Haag (casco)
E-installaties	Van Kuyvenhoven, 's-Gravezande (casco)
E+W-installaties	MKW, Rotterdam (museum)
Watermist	Unica, Rotterdam (museum)

ARCHITECTONISCHE EIGENSCHAPPEN

Restauratie

Santos is één van de best geconserveerde pakhuizen van Nederland en het interieur verkeert vrijwel in originele staat. Voor de renovatie richtten de architecten zich zoveel mogelijk op het restaureren van de historische structuur en materialen van het gebouw.

Waar mogelijk werden de bestaande binnen- en buitenelementen van de originele pakhuisconstructie uit 1901-1902 behouden. De oorspronkelijke zes verdiepingen van het gebouw en hun smeedijzeren kolommenstructuur zijn bewaard gebleven, samen met een grote kelderverdieping dat het hele vloeroppervlak van het gebouw omvat. Kabels en leidingen ten behoeve van klimaatbeheersing, elektriciteit, verlichting en buizen zijn grotendeels verwerkt in de oorspronkelijke houten balken in het plafond.

Een belangrijk uitgangspunt binnen het project was om de donkere binnenruimtes Van het gebouw zo veel mogelijk te transformeren in lichte ruimtes zonder afbreuk te doen aan het oorspronkelijke karakter van het pakhuis. De nieuwe centrale vide brengt daglicht naar binnen in het hele gebouw en verbindt de begane grond met de zevende verdieping door een centrale trappartij.

Tentoonstellingsruimtes

Een ruime open vide werd gecreëerd met een centrale trappartij van de begane grond tot aan de zevende etage die alle tentoonstellingsruimtes verbindt, waaronder een nieuwe ruimte op de eerste etage voor de *Eregalerij van de Nederlandse fotografie* – de permanente tentoonstelling van het museum die de ontwikkeling van de Nederlandse fotografie van de uitvinding van de fotografie in 1839 tot het heden toont. Op de tweede en derde etage, waar klimaatbeheersing van toepassing zal zijn, zal ruimte bieden aan de Collectie en het conserveringsatelier van het museum. Bezoekers kunnen door glazen wanden de atelierruimtes bekijken en inzicht krijgen in het conserverings- en digitaliseringsproces. De vierde en vijfde etages zijn bestemd voor tijdelijke fototentoonstellingen.

Façade

De oorspronkelijke rijkversierde noord- en zuidfaçades van het pakhuis zijn behouden qua compositie en materiaal. De luiken aan de voorgevel zijn in een open stand gefixeerd met glazen ramen erachter.

Uitbreiding dak

Twee nieuwe verdiepingen zijn toegevoegd op het dak van het oorspronkelijke gebouw. Deze opvallende dakconstructie is omgeven door een 'kroon' van semitransparant geperforeerd aluminium. Een van deze verdiepingen zal de kantoren en een publiek restaurant voor het Nederlands Fotomuseum huisvesten. De tweede nieuwe verdieping wordt gebruikt voor shortstayappartementen. De nieuwe kroon herstelt het oorspronkelijke daklandschap met een eigentijdse interpretatie van de ooit kenmerkende contour. Het nieuwe volume ontstaat door gevouwen vlakken, waarvan de hoge punten aansluiten op de verticale middenassen van de voormalige lierhuizen.

Duurzaamheid

Het adaptieve hergebruik van dit 125 jaar oude gebouw was het uitgangspunt voor het toekomstbestendig maken van dit historisch erfgoed. Het gebouw is volledig gasvrij en biedt uitstekende passieve zonnebescherming met de uitwendige constructie en geperforeerde 'huid' op de bovenste twee verdiepingen.

Belangrijkste ruimtes

Het museumgebouw biedt ruimte aan:

- Een café, bibliotheek en fotoboekwinkel op de begane grond.
- Vijf etages met tentoonstellingsruimtes voor het tentoonstellen van de vaste collectie en tijdelijke tentoonstellingen.
- Educatieve en publieke ruimtes.
- Een donkere kamer (op de benedenverdieping).
- Een restaurant met panoramisch uitzicht over de Rotterdamse skyline op de zesde etage.
- Een groep ruimtes met klimaatbeheersing waarin de museumcollectie en het conserveringsatelier worden ondergebracht. Bezoekers kunnen de Collectie en de atelierruimtes door glazen wanden bekijken en zien hoe specialisten achter de schermen werken aan restauratie en conservering.

PRIJZEN

- Design Educates Awards 2025. Gold Prize for Architectural Design
- DAM Preis 2026: nominatie
- Heinze ArchitekturAWARD 2025: nominatie voor de shortlist van de jury
- BIG SEE Architecture Award 2026: nominatie

ARCHITECTENTEAM

WDJARCHITECTEN

Karin Wolf
Linde Petit dit de la Roche
Mario Lingga Wisnugraha
Ralph Knufing
Paula Ebert
Nanne Knijff
Heleen Pijman - Rutten
Boris van Hattum
Wessel de Jonge
Sander Nelissen

WDJARCHITECTEN heeft in 25 jaar een rijk portfolio opgebouwd als specialist in de herbestemming en transformatie van bestaande gebouwen. Ons portfolio telt een selectie van befaamde, karakteristieke gebouwen, waaronder veel jong erfgoed. Naast het economisch belang heeft het in stand houden van bestaande gebouwen vaak ook een cultureel en maatschappelijk belang. Historische continuïteit helpt ons begrijpen waar we vandaan komen. Door voort te bouwen op ons verleden krijgen we onze toekomst scherper in beeld. Daarnaast is het vernieuwen en verbeteren van bestaande gebouwen een geweldige architectonische uitdaging. Het spanningsveld tussen oud en nieuw is fascinerend; deze wisselwerking brengt ons tot bijzondere oplossingen voor huidige uitdagingen. Bovenal levert het verlengen van de levensduur van gebouwen een fundamentele bijdrage aan een duurzame toekomst: het verminderen van sloopafval en het gebruik van minder nieuwe grondstoffen dragen bij aan CO₂-reductie. Daarnaast leidt het verbeteren van de energieprestaties naar een verdere beperking van de CO₂-afdruk van het gebouw. Daarom is het optimaliseren van stedelijke en bestaande structuren een cruciale eerste stap naar een duurzame leefomgeving, in elk opzicht.

In al onze ontwerpen is het nieuwe gebruik van het gebouw leidend. Daarom beginnen we met luisteren: we luisteren naar de wensen van de klant over de beoogde nieuwe functies, waarvoor het gebruikt zal worden en wat daarvoor de eisen zijn, en we luisteren naar het gebouw zelf. We willen het verhaal van het gebouw en de betekenis en context van de oorspronkelijke functie naar boven halen. Al ontwerpend en onderzoekend maken we de positieve, soms verborgen, elementen van het gebouw weer zichtbaar. We blazen nieuw leven in oude gebouwen, voegen toe wat ontbreekt en daarbij vertalen we de wensen en eisen van onze opdrachtgevers naar een tastbaar geheel. Tijdens het hele ontwikkelingsproces naar een integraal resultaat leggen we de nadruk op ruimte en licht, want voor ons gaat het om een architectuur met een heldere functionaliteit en comfortabele, rustige interieurs, ontworpen met een zorgvuldige uitwerking van materialen en details, om ruimtes te creëren waarin mensen graag verblijven.

Centraal in onze aanpak staat het creëren van de juiste balans tussen de nieuwe functie en het bestaande gebouw, complex of herontwikkelingslocatie. Ons vakmanschap stelt ons in staat om snel en trefzeker mogelijkheden te benoemen om ruimtes te verbeteren, zowel architectonisch als op het gebied van functionaliteit en economische afwegingen. We koppelen dat inzicht aan onze kennis van historische en culturele aspecten binnen de context van het gebouw, en aan onze expertise in huidige maatschappelijk-economische ontwikkelingen: zo maken we gebouwen klaar voor de toekomst. We begrijpen hoe vastgoed werkt, en wat er nodig is om projecten haalbaar te maken.

RENNER HAINKE WIRTH ZIRN ARCHITEKTEN

Karin Renner
Melanie Zirn
Stefan Wirth
Fabian Schebesta
Sung-Mun An
Naomi Kadish

Het planningskantoor van RENNER HAINKE WIRTH ZIRN ARCHITEKTEN is al 28 jaar actief in Hamburg St. Pauli. De internationale expertise opgebouwd in de beginjaren, met trainingen in het buitenland bij Will Alsop, Adele Naude Santos, Sauerbruch & Hutton en 3XN, leidde tot veel prijzen in competities en prijswinnende gebouwen. Karin Renner, Stefan Wirth en Melanie Zirn geven leiding aan een interdisciplinair team van 30 architecten, stedenbouwkundigen en interieurontwerpers. Het team is al vele jaren actief in Duitsland en in het buitenland, en hun uitgebreide expertise en vooral focus op de *genius loci* (sfeer en eigenheid van een bepaalde locatie) wordt toegepast in al hun projecten, op zowel kleine als grote schaal. Hun werk is voornamelijk gericht op masterplanning, havenplanning, wijkontwikkeling, residentiële bouw, schoolbouw en onderzoek. Vooral het ontwerpen van iconografische gebouwen, samen met het transformeren van monumentale panden en moderne uitbreidingen, heeft geleid tot prijswinnende projecten, waaronder Villa Oppenheim in Keulen en het Lufthansa-receptiegebouw in Hamburg. De deskundigheid van het team ligt tevens bij parametrische 3D-ontwerpen van lichtgewicht uitbreidingen met metalen façades en perforaties, waaronder de nieuwe ‘kroon’ op het pakhuis Santos met een iconografische uitstraling.

De rode draad door hun ontwerpen en gebouwen is het streven naar conceptuele en formele helderheid en de overduidelijke integratie van duurzaamheidseisen. De karakteristieken van elk ontwerp zijn altijd het gevolg van de specifieke situatie en de eisen van het functionele gebruik. Architectuur moet altijd aangepast worden aan de locatie, de functie, het budget en de mensen. Het ontwerp volgt daarna, met een creatieve vrijheid dat de *genius loci* nauwkeurig reflecteert. De kunst ligt in het effectief gebruik van de beperkingen en mogelijkheden van de middelen, zowel in esthetische als economische zin.